

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

безперервного професійного навчання аудиторів

напрямок: міжнародні стандарти аудиту

**тема: «Суттєвість у контексті аудиту: від вимог
МСА до практики застосування»**

Укладачі:

Проскуріна Неля Миколаївна – сертифікований аудитор України; доктор економічних наук, професор; директор аудиторської фірми «Професіонал Аудит».

Церетелі Лариса Григорівна – сертифікований аудитор України; член Запорізької міської координаційної ради з питань розвитку підприємництва; заступник голови Громадської ради при Головному управлінні ДПС у Запорізькій області; директор Аудиторської фірми «Міраж»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	6
ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	8
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	9
ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	9
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ	11
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	13

ВСТУП

Концепція суттєвості має вирішальне значення для більшості рішень, пов'язаних з господарською діяльністю та прийняттям економічних рішень, оскільки потребує розкриття лише тієї інформації, що є суттєвою (важливою) для користувача. Це поняття тісно пов'язане із принципом повного розкриття: інформація вважається розкритою, коли розкриті всі суттєві деталі цієї інформації. У той же час так звані «несуттєві» елементи, операції та події не виокремлюються у фінансовій звітності, а, відповідно, інформація, що вважається бухгалтерами несуттєвою, не розкривається інвесторам, кредиторам та іншим користувачам фінансової звітності. На думку вчених, у деяких випадках інвестори приділяють більше уваги саме випущеній, несуттєвій інформації.

При виконанні аудиту фінансової звітності основними цілями аудитора є отримання обґрунтованої впевненості в тому, чи фінансова звітність у цілому не містить суттєвих викривлень внаслідок шахрайства чи помилки, що дає йому змогу висловити думку, чи підготовлено фінансову звітність в усіх суттєвих аспектах відповідно до застосовної концептуальної основи фінансового звітування, надати звіт та інформацію про результати аудиту згідно з вимогами МСА.

Для зменшення аудиторського ризику до прийнятно низького рівня аудитор повинен отримати обґрунтовану впевненість шляхом отримання прийнятних аудиторських доказів у достатньому обсязі.

Суттєвість і ризик тісно пов'язані між собою. Суттєвість – це певний розмір недослідженої або не повністю вивченої інформації, висновки з якої можуть змінитися і вплинути на результати проведення аудиту. Від того як аудитор визначить контрольні показники та інші ключові аспекти, що є важливими для визначення суттєвості, залежить адекватне реагування та оцінка аудитора ідентифікованих викривлень під час аудиту. Окрім цього, оцінка

суттєвості під час аудиту окремого підприємства і визначення суттєвості компонента під час аудиту фінансової звітності групи мають особливості, які також необхідно враховувати аудитору. Й насамкінець, саме з точки зору суттєвості аудитор повинен оцінити вплив не виправлених викривлень на аудиторську думку.

Отже, за таких обставин удосконалення професійних знань аудиторів за презентованою темою обумовлюється перш за все необхідністю формування практичного підходу до застосування суттєвості для оцінки виявлених викривлень, спілкування з управлінським та найвищим управлінським персоналом суб'єкта господарювання, а також документування суттєвості.

Предмет освітнього заходу – система знань про методичні та організаційні засади оцінки та застосування в аудиті концепції суттєвості відповідно до МСА 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту та оцінювання впливу не виправлених викривлень відповідно до МСА 450 «Оцінювання викривлень, виявлених під час аудиту».

Метою освітнього заходу є підвищення професійного рівня аудиторів України, систематизація практики застосування концепції суттєвості в аудиті, зокрема вдосконалення практичних навичок аудиторів щодо визначення та застосування рівня суттєвості в аудиті. Це буде мати значну практичну користь для підвищення професійних компетенцій аудиторів, покращення якості виконання завдань з аудиту та підвищення рівня довіри користувачів до аудированої фінансової звітності.

Відповідно до поставленої мети передбачено виконання таких **завдань освітнього заходу**:

- визначити основні напрямки застосування концепції суттєвості при плануванні та проведенні аудиту;
- узагальнити практичний досвід визначення суттєвості на рівні фінансової звітності та суттєвості виконання;
- розвинути методичні засади використання аудитором контрольних показників фінансової звітності для визначення суттєвості в цілому;

- надати практичний досвід з обставин, за яких необхідно визначити рівень або рівні суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації;
- узагальнити практичний досвід визначення суттєвості для виконання аудиторських процедур та суми, нижче від якої викривлення сум в окремих звітах будуть вочевидь незначними;
- узагальнити обставини, за яких суттєвість на рівні фінансової звітності в цілому, а також якщо це застосовно, рівень або рівні суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації, може потребувати перегляду;
- оцінювати вплив не виправлених ідентифікованих викривлень на висновки аудиторів щодо фінансової звітності в звіті аудитора;
- надати пропозиції з формування документального забезпечення визначення суттєвості при виконанні завдання з аудиту.

Загальна тривалість програми – 8 (вісім) годин, в тому числі 6 (шість) годин лекцій та 2 (дві) години практичних занять, яка розрахована на 2 календарних днів.

Обсяг Програми складається з 5 (п'яти) тем:

Тема 1. Застосування концепції суттєвості під час планування аудиту та оцінювання ризиків.

Тема 2. Визначення рівня суттєвості: на рівні фінансової звітності в цілому, рівнів суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації.

Тема 3. Визначення суттєвості для виконання аудиторських процедур та суми, нижче від якої викривлення сум в окремих звітах будуть вочевидь незначними.

Тема 4. Зміни в обставинах завдання що потребують перегляду рівня суттєвості під час проведення аудиту.

Тема 5. Оцінювання впливу не виправлених викривлень.

1. ПЛАН ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Програма освітнього заходу розрахована на 8 (вісім) годин.

Тривалість освітнього заходу – 8 годин та розрахована на 2 календарних дні.

Обсяг Програми – 8 годин, в тому числі 6 години лекцій та 2 години практичних занять.

(години)

№ теми	Назва теми	Обсяг	Лекції	Практичні заняття
1-й день				
1.	Застосування концепції суттєвості під час планування аудиту та оцінювання ризиків.	1	1	-
2.	Визначення рівня суттєвості: на рівні фінансової звітності в цілому, рівнів суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації.	2	2	-
3.	Визначення суттєвості для виконання аудиторських процедур та суми, нижче від якої викривлення сум в окремих звітах будуть вочевидь незначними.	1	1	-
2-й день				
4.	Зміни в обставинах завдання що потребують перегляду рівня суттєвості під час проведення аудиту.	1	1	-
5.	Оцінювання впливу не виправлених викривлень.	1	1	-
	Практикум: розрахунок суттєвості - на рівні фінансової звітності; - для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття	-	-	2

	інформації; - суттєвість виконання; - сума, нижче від якої викривлення сум будуть вочевидь незначними			
Всього тривалість заходу		8	6	2

2. ЗМІСТ ТЕМ ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Тема 1. Застосування концепції суттєвості під час планування аудиту та оцінювання ризиків

Взаємозв'язок суттєвості та аудиторського ризику. Застосування концепції суттєвості під час планування аудиту та ідентифікації та визначення ризиків суттєвого викривлення. Професійне судження при визначенні суттєвості

Тема 2. Визначення рівня суттєвості: на рівні фінансової звітності в цілому, рівнів суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації. Чинники, що можуть вплинути на ідентифікацію відповідного контрольного показника. Вибір застосовних відсотків від контрольного показника в залежності від умов діяльності суб'єкта господарювання. Визначення відсотка, що має застосовуватися до контрольного показника.

Чинники, що можуть вказувати на наявність одного або більшої кількості певних класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації, для яких обґрунтовано очікується викривлення у меншому розмірі, ніж суттєвість на рівні фінансової звітності в цілому, і можуть вплинути на економічні рішення користувачів на основі фінансової звітності.

Тема 3. Визначення суттєвості для виконання аудиторських процедур та суми, нижче від якої викривлення сум в окремих звітах будуть вочевидь незначними

Мета визначення суттєвості для виконання аудиторських процедур. Визначення суттєвості для виконання аудиторських процедур, що належить до рівня суттєвості, визначеного для окремого операцій, залишків рахунків або розкриття інформації. Мета встановлення суми, нижчу від якої викривлення сум в окремих звітах будуть вочевидь незначними.

Тема 4. Зміни в обставинах завдання що потребують перегляду рівня суттєвості під час проведення аудиту

Обставини, що потребують перегляду суттєвості під час проведення аудиту. Документування та вплив на подальші аудиторські процедури.

Тема 5. Оцінювання впливу невикористаних викривлень

Визначення викривлення. Відповідальність аудитора за оцінку впливу невикористаних викривлень, якщо такі є, на фінансову звітність. Порядок визначення чи є невикористані викривлення суттєвими самі по собі або взяті сукупно. Вплив невикористаних викривлень на фінансову звітність на висновки аудитора.

Документування виявлених викривлень, їх впливу на фінансову звітність, прийнятих рішень стосовно впливу на думку аудитора.

3. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Методичне забезпечення Програми освітнього заходу включає:

— навчально-методичний посібник, який базується на Міжнародних стандартах контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (видання 2018 року), результатах наукових досліджень,

аудиторської практики та містить зразки аудиторської документації та приклади визначення рівнів суттєвості;

- презентаційний матеріал.

4. ФОРМИ ТА МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

Дана Програма буде проводитись:

- в очній формі в навчальній аудиторії або
- в дистанційній формі в онлайн-режимі з застосуванням платформи ZOOM.

Форма проведення освітнього заходу залежить від узгодженої політики й рішень Президента, Уряду та Верховної Ради щодо проведення необхідних соціально-економічних заходів пов'язаних з військовим станом.

Місце проведення освітнього заходу:

- при очній формі в навчальній аудиторії – м. Запоріжжя, інших регіони України з урахуванням заявок поданих аудиторами щодо обраної теми освітнього заходу.
- в дистанційній формі – м. Запоріжжя, із застосуванням платформи ZOOM.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ОСВІТНЬОГО ЗАХОДУ

За наслідками участі в освітньому заході аудитори повинні **знати**:

- специфічні питання, які розглядають МСА для визначення суттєвості на рівні фінансової звітності;

- підходи до застосування контрольних показників фінансової звітності та відсотків, які доцільно застосовувати для визначення суттєвості на рівні фінансової звітності та суттєвості виконання;
- зміст етапів визначення суттєвості відповідно до МСА 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту» та МСА 450 «Оцінювання викривлень, виявлених під час аудиту»;
- вимоги щодо документування визначених аудитором сум відхилень, а також чинників, використаних для їх визначення, щодо:
 - суттєвості на рівні фінансової звітності в цілому;
 - рівня або рівней суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків і розкриття інформації (якщо це застосовно);
 - суттєвість для виконання аудиторських процедур;
 - інформацію щодо будь-яких переглядів під час виконання аудиту.
- особливості визначення суттєвості компонентів під час аудиту групи;
- підходи до оцінки впливу ідентифікованих не виправлених викривлень, а також конкретних обставин їх виникнення при оцінці впливу на фінансову звітність та формування висновків в звіті аудитора відповідно до МСА 450 «Оцінювання викривлень, виявлених під час аудиту».

За наслідками участі в освітньому заході аудитори повинні **вміти:**

- обирати доречні показники фінансової звітності та відсотки до них з метою визначення суттєвості на рівні фінансової звітності;
- визначати (за необхідністю) рівень або рівні суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації;
- визначати суттєвість для виконання аудиторських процедур на основі аудиторського ризику;
- розрахувати кількісні значення суттєвості виконання та суттєвості виконання для рівня або рівней суттєвості для окремих класів операцій, залишків рахунків або розкриття інформації;
- визначати суму (порогу), нижче за яку викривлення є вочевидь незначними;

- визначати суттєвість компонентів під час аудиту групи;
- складати робочі документи щодо визначених аудитором сум, а також чинники, використані для визначення суттєвості на рівні фінансової звітності та суттєвості виконання;
- обґрунтовувати вплив ідентифікованих не виправлених викривлень, а також конкретні обставини їх виникнення при оцінці впливу на фінансову звітність, та формулювати висновки в Звіті з завдання.

Аудитори в процесі навчання отримують теоретичні знання та практичні навички для застосування професійного судження при виконанні аудиту фінансової звітності. Отримані навички поглиблюють знання щодо застосування МСА на усіх етапах аудиту та покращають якість надання аудиторських послуг.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Згурська С. Й. Суттєвість в аудиті фінансової звітності: досвід застосування найкращих європейських практик. *Аудитор України*. 2019. № 11. С. 14-21.
2. Згурська С. Й. Суттєвість в аудиті фінзвітності: найкращі практики застосування та документування. *Аудитор України*. 2020. № 1-2. С. 10-21.
3. Згурськ С. Й. Суттєвість компонентів фінансової звітності групи: особливості визначення й оцінки під час аудиту. *Аудитор України*. 2020. № 4 С. 8-15.
4. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2018 року, частина I. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>

6. Проскуріна Н. М. Процедурне забезпечення аудиту. Теорія та практика: монографія. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2011. 739 с.

7. Пилипенко І. І., Каменська Т. О., Корінько М. Д., Проскуріна Н. М., Редько А. Ю. Сучасний аудит: підручник. Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». 2015. 643 с.

8. Редько О. Ю., Кулагін О. А., Редько К. О. Суттєвість в практиці професійного аудиту: практичний посібник:
URL:<http://spilkaaudit.org.ua/library/122-suttyevst-v-praktic-profesynogo-audit.html>.